LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n data-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Talousvaliokunta 15.10.2025

erityisasiantuntija Merita Erkkilä, hallitusneuvos Hanna Laurila, hallitusneuvos Jenni Rantio

Keskeisimmät EU:n digi- ja datasäädökset ja niiden tavoitteet

Digimarkkina-asetus (2.5.2023)	Varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset kaikille digialan yrityksille niiden koosta riippumatta. Kielletään ns. portinvartijayritysten epäoikeudenmukaiset käytännöt.
Datanhallinta-asetus (23.9.2023)	Edistetään datan liikkuvuutta ja hyötykäyttöä. Määritetään edellytykset julkisen sektorin hallussa olevan datan uudelleenkäytölle, datan välityspalveluiden toiminnalle sekä niin kutsuttujen data-altruististen organisaatioiden toiminnalle.
Digipalveluasetus (17.2.2024)	Parannetaan internetin välityspalvelujen avoimuutta ja turvallisuutta käyttäjille sekä lisätään palveluntarjoajien toiminnan vastuullisuutta. Rajoitetaan laittoman sisällön leviämistä verkossa.
Tekoälyasetus (2.8.2025)	Varmistetaan, että tekoälyä käytetään turvallisesti ja eettisesti, ja että se edistää ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvointia. Tekoälylle luodaan riskiperusteinen sääntelykehikko.
Data-asetus (12.9.2025)	Helpotetaan datan saatavuutta ja hyödyntämistä. Luodaan säännöt sille, kuka saa käyttää mitäkin dataa mihinkin tarkoituksiin eri talouden sektoreilla EU:ssa.

Data-asetuksella luodaan yhteiset EU-tason säännöt datan jakamiseen ja käyttöön

- IoT- tuotteiden suunnittelu ja valmistus sekä niihin liittyvät palvelut toteutettava niin, että käyttäjän tuottama data on helposti ja turvallisesti käyttäjän saatavilla
- Käyttäjällä on oikeus datan jakamiseen kolmansien osapuolten, kuten huoltoyhtiöiden, kanssa tietyin reunaehdoin
- Datan jakamisen sopimusehtojen tulee olla oikeudenmukaisia, kohtuullisia ja syrjimättömiä (mikro- ja pienyrityksille)
- Viranomaisille poikkeuksellisissa tarpeissa pyynnöstä pääsy ja käyttöoikeus yksityisen yrityksen dataan
- Datankäsittely-palveluihin sääntelyä, jolla helpotetaan esimerkiksi pilvipalveluntarjoajan vaihtamista

Esityksen valmistelu

Prosessista

- Valmistelua on tukenut liikenne- ja viestintäministeriön asettama työryhmä, jossa edustettuina valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Digi- ja väestötietovirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Tietosuojavaltuutettu sekä Tilastokeskus. Valmistelua on lisäksi tehty yhteistyössä mm. oikeusministeriön kanssa.
- Esitysluonnos on käsitelty useassa elimessä:
    - kuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunta kesäkuussa 2025,
    - lainsäädännön arviointineuvosto kesäkuussa 2025,
    - Oikeuskanslerinviraston ennakkotarkastus elokuussa 2025.

Säädösteknisistä ratkaisuista

- Päätettiin säätää kokonaan uusi laki datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta.
- Lisäksi muutettaisiin sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia.

Keskeiset ehdotukset

Uusi laki datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta

1. jossa säädettäisiin EU:n data-asetuksen edellyttämistä viranomaistehtävistä sekä viranomaisten valvontatoimivaltuuksista ja oikeudesta määrätä seuraamusmaksuja tiettyjen laissa yksilöityjen asetuksen säännösten rikkomisesta ja
2. johon siirrettäisiin jo aiemmin voimaansaatetut EU:n datanhallinta-asetusta täydentävät säännökset.

➢ Varsinaiset datan jakamista koskevat oikeudet ja velvoitteet tulevat suoraan EU:n data-asetuksesta.

- **Toimivaltaisiksi viranomaisiksi ehdotetaan**:
  - Traficomia
    - **päävastuu valvonnasta**, keskitetty yhteyspiste data-asetuksen soveltamisessa, yritysten ja yhteisöjen datalukutaidon edistäminen, ulkopuolisten riidanratkaisuelinten sertifiointi
    - Merkittävästi uutta osaamista vaativia viranomaistehtäviä
  - Kuluttaja-asiamiestä
    - tietyt elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimuksiin liittyvät tiedonantovelvoitteet
  - Kilpailu- ja kuluttajavirastoa
    - kuluttajien datalukutaidon edistäminen

Keskeiset data-asetuksen valvontaan liittyvät ehdotukset

- EU-asetuksessa säädetään suoraan toimivaltaisten viranomaisten laajasta tiedonsaantioikeudesta. Asetuksen edellyttämiin tutkimuksiin liittyvän tutkintatoimivallan selkeyttämiseksi kansallisesti säädettäisiin Traficomin tarkastusoikeudesta epäillyssä rikkomistilanteessa.
- Data-asetus edellyttää seuraamuksista säätämistä, mutta jättää melko laajan kansallisen liikkumavaran.
  - Traficomilla olisi oikeus antaa huomautus ja varoitus sekä velvoittaa lopettamaan velvoitteen rikkominen tai korjaamaan laiminlyönti. Valvontapäätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai keskeyttämisuhka.
  - Traficom voisi määrätä seuraamusmaksun toimijoille, mutta Kuluttaja-asiamies voisi valvomissaan asioissa esittää seuraamusmaksun määräämistä markkinaoikeudelle.
  - Traficom voisi määrätä seuraamusmaksun sekä yrityksille että kuluttajille. Seuraamusmaksuja ei voisi määrätä viranomaiselle tai muulle määritellylle julkiselle taholle.
  - Enimmäismäärät on porrastettu siten, että asetuksen keskeisten velvoitteiden rikkomisesta voitaisiin määrätä enimmäismäärältään suurempi seuraamusmaksu.
    - 4 % / 2 % liikevaihdosta tai luonnollisen henkilön veronalaisista tuloista. Luonnolliselle henkilölle lisäksi euromääräinen enimmäismäärä.

Voimaantulo

- Data-asetusta on sovellettu 12.9.2025 lähtien. Asetuksen täytäntöönpano on kesken useimmissa jäsenvaltioissa.
- Lakien tavoiteltu voimaantulo 1.1.2026.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Kiitos!